

Od priprave do vrednotenja oz. ocenjevanja govornega nastopa s predstavitvijo pri slovenščini

Maja KOSMAČ ZAMUDA

Šolski center Ljubljana, Gimnazija Antona Aškercera

maja.kosmaczamuda@sclj.si

Izvleček

Namen prispevka je predstaviti proces spremljanja priprave in izvedbe govornega nastopa dijakov v gimnaziji. Izpostaviti želi pomembnost formativnega spremljanja priprave govornega nastopa dijakov od izbire teme, zbiranja gradiva, vrednotenja uporabljenih virov in literature ter priprave predstavitve v oblaku. S pripravo predstavitve v oblaku dijaki krepijo možnost uporabe digitalnih tehnologij, kar je eden izmed ciljev predmeta. Na drugi strani pa članek izpostavlja pomembnost vnaprej danih navodil dijakom za pripravo govornega nastopa, kriterijev ocenjevanja ter pomembnost povratne informacije o govornem nastopu dijakov tako s strani učitelja kot sošolcev.

Ključne besede: govorni nastop, formativno spremljanje, spletna učilnica, predstavitev v oblaku

From Preparation to Evaluation, i.e. Grading, of a Slovenian Speech Presentation

The purpose of this paper is to present the process of monitoring the preparation and performance of a speech presentation by students in a grammar school. It aims to highlight the importance of formative monitoring of the preparation of a student's speech presentation, from the selection of the topic, the collection of materials, the evaluation of the sources and literature used, and the preparation of the presentation in the cloud. The preparation of the cloud presentation strengthens the students' ability to use ICT, which is one of the objectives of the course. On the other hand, the paper highlights the importance of giving students instructions in advance

for the preparation of the speech, the criteria for evaluation and the importance of feedback on the students' speech from both the teacher and classmates.

Keywords: public speaking, formative monitoring, online classroom, cloud presentation

1 Uvod

Govorni nastop je ena izmed obveznih samostojnih ocen dijaka, ki jih predvideva Učni načrt za slovenščino v splošni, strokovni ter klasični gimnaziji.¹ Govorni nastop s predstavitvijo v oblaku zadosti več ciljem predmeta:

- da dijaki tvorijo učinkovita, razumljiva, ustrezna in jezikovno pravilna ustna in pisna besedila;
- da dijaki razvijejo veščino razumevanja in vrednotenje procesov sprejemanja in tvorjenja besedil;
- da dijaki razvijajo kompetenco učenje učenja;
- da dijaki razvijajo sporazumevalne zmožnosti, ki se povezujejo z uporabo IKT, kar sledi pa je razvijanje posameznikove digitalne pismenosti.

Tako pridobljena ocena je ena izmed mnogih ocen pri pouku slovenščine in s tem enakovredna ostalim ocenam pri predmetu. Da bodo dijaki zadostili ciljem učnega načrta, torej razvili zmožnost učinkovitega tvorjenja govornega besedila, jih je treba pripraviti na govorno nastopanje in voditi skozi sam proces priprave govornega nastopa. Cilj učitelja je, da bodo dijaki razvili veščino govornega nastopanja ne le pri slovenščini, ampak da bodo suvereni in bodo učinkovito nastopali tudi pri predstavitvah tem drugih predmetov. S tem bo njihova razvijajoča se veščina govornega nastopanja imela trajno vrednost² v nadaljnjem izobraževanju in nenazadnje tudi v življenju.

1 Učni načrt za slovenščino v gimnaziji, str. 35; http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf.

2 Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj, Kažipot

2 Priprava govornega nastopa

Dijaki so v začetku šolskega leta seznanjeni z načini ter potekom preverjanj in ocenjevanj znanja pri predmetu. Ena izmed obveznih ocen je tudi ocena iz govornega nastopa s predstavitvijo. Pri redni uri jih seznanim z značilnostmi govornega nastopa ter procesom priprave le-tega, saj je to eno izmed učnih poglavij pri jeziku že v prvem letniku (Križaj idr., 2018).

V prvih dneh pouka se dijaki vpišejo v spletno učilnico Moodle³ (v nadaljevanju SU) pri slovenščini. Nato jim pri uri predstavim SU in jim pokažem poglavje Govorni nastop (Slika 1), kjer najdejo navodila za pripravo, obrazec za osnutek govornega nastopa pred konzultacijo pri učitelju, kriterije ocenjevanja govornega nastopa z ocenjevalnim obrazcem.

GOVORNI NASTOP

- Izbira teme za govorni nastop
- Omejeno** Na voljo od **9. September 2022**
- Navajanje virov in literature v govornem nastopu
- Navodila za pripravo GN (brez posnetka)
- Kriteriji ocenjevanja govornega nastopa brez posnetka
- Kriteriji za ocenjevanje govornega nastopa s posnetkom ter navodila za pripravo
- Govorni nastopi, načrt priprave, 6. 10. 2022

Slika 1. Poglavje Govorni nastop v SU.

Odločijo se lahko za pripravo govornega nastopa, ki ga v celoti izvedejo v razredu v živo, pred sošolci, ali pa se odločijo za t. i. kombiniran pristop, ki predvideva da:

- uvod v govorni nastop, napoved teme, predstavijo v živo, pred sošolci;
- jedrni del govornega nastopa s prezentacijo posnamejo vnaprej doma in posnetek predvajajo v razredu pred sošolci in učiteljem;

3 LMS Moodle je odprtokodni sistem za postavitev spletnih učilnic.

- zaključni del z vprašanji za sošolce oz. interaktivno nalogo ter pojasnilo o predstavitvi izpeljejo v živo v razredu.

2.1 Dejavnosti učitelja pri pripravi dijakov na govorni nastop

Dijakom po predstavitvi in izbiri teme za govorni nastop predstavim kriterije ocenjevanja, ki so naloženi v SU, ter jih seznanim z možnostmi priprave predstavitve govornega nastopa v oblaku (Prezi/Emaze/Canva).⁴ Vse platforme jim predstavim, jih seznanim s prednostmi in njihovimi slabostmi, opozorim na pasti, na katere morajo biti pozorni pri izbiri predloge in družine pisave pri pripravi predstavitve v oblaku. Dijaki se premalokrat zavedajo dejstva, da izbrana družina pisave, pa če jim je še tako všeč, ne omogoča zapisa šumnikov, kar velja zlasti za platformi Prezi in Emaze. Poleg tega so opozorjeni na pomembnost upoštevanja slovničnih in pravopisni pravil v zapisu predstavitve (Slika 2) ter na pravorečje, ki se tudi ocenjuje pri govornem nastopu (Slika 3).

Gradivo in primernost št. točk: 5	5 točk	4 točke	3 točke	2 točki	1 točka
	<i>Pravočasno oddano gradivo. Učni list je ustrezno pripravljen – ni pravopisnih ali drugih napak.</i>	<i>Pravočasno oddano gradivo. Učni list je ustrezno pripravljen – pravopisne ali druge napake so redke.</i>	<i>Gradivo oddano en dan prej ali zjutraj pred nastopom. Učni list je vsebinsko ustrezen – pravopisne ali druge napake so pogoste.</i>	<i>Gradivo ni pravočasno oddano – je prineseno k uri. Učni list je vsebinsko slabo pripravljen – veliko je pravopisnih ali drugih napak.</i>	<i>Gradivo ni oddano oz. je pripravljeno v neustrezni obliki. Učni list je vsebinsko slabo pripravljen – veliko je pravopisnih ali drugih napak.</i>

Slika 2. Kriteriji ocenjevanja pravopisne in slovnične pravilnosti pri govornem nastopu.

⁴ Do platform dijaki vstopajo tako, da si ustvarijo račun in uporabijo brezplačno različico vsake izmed navedenih storitev v oblaku (Prezi ali Emaze ali Canva).

Slog, jezik, zgradba in izvedba št. točk: 5	5 točk Govor je tekoč, razločen, glasnost in tempo sta ustrezna. Izgovorjava glasov je ustrezna. Predstavitev je odlično strukturirana.	4 točke Govor je tekoč, razločen, glasnost in tempo sta ustrezna. Izgovorjava glasov je ustrezna; možna so manjša odstopanja od pravorečno ustrezne izreke. Predstavitev je dobro strukturirana.	3 točke Govor je tekoč, na trenutke je nerazločen, glasnost in tempo sta na trenutke neustrezna. Izgovorjava glasov je delno ustrezna; prisotna so večja odstopanja od pravorečno ustrezne izreke. Predstavitev je zadovoljivo strukturirana.	2 točki Govor ni tekoč, glasnost ni ustrezna, govor je nerazločen, glasnost in tempo sta večinoma neustrezna. Izgovorjava je večinoma neustrezna; odstopanja od pravorečno ustrezne izreke so velika. Predstavitev skoraj ni strukturirana.	1 točka Govor ni tekoč (pogosti so daljši premore), glasnost in tempo sta neustrezna. Izgovorjava je povsem neustrezna; zelo velika odstopanja od pravorečno ustrezne izreke. Predstavitev ni strukturirana.
--	---	--	---	---	--

Slika 3. Kriteriji ocenjevanja pravorečja v govornem nastopu brez posnetka.

Če se dijaki odločijo za kombiniran pristop priprave govornega nastopa in jedrni del svoje predstavitev pripravijo vnaprej, so navodila za pripravo govornega nastopa ter posledično kriteriji ocenjevanja pravorečja delno spremenjeni (Slika 4).

PREDSTAVITEV: V ŽIVO V RAZREDU IN VNAPREJ POSNETA		
UVOD	Napoved teme – z nalogami (rebus, vislice, fotografije, urejanje besed, Padlet – vnos asociacij ...)	1 ali 2 točki
JEDRNI DEL	Posnet – govorna ustreznost se ocenjuje skupaj s predstavitevjo v živo v razredu.	Glej spodaj
ZAKLJUČEK	Povzetek v obliki nabora nalog: za dopolnjevanje, križanke (največ 5 gesel) ... > ponovitev predstavitev na novih primerih	1 do 2 točki
GOVOR		
	Tekoč govor	1–2 točki
	Pravorečno ustrezen izgovor besed	1–2 točki
	Ustrezna govorna struktura predstavitev; ustrezno tvorjene povedi (kohezija, koherenca)	1–2 točki
	Raznoliko besedišče	1–2 točki
	Slovnična pravilnost in slogovna ustreznost	1–3 točke

Slika 4. Navodila za pripravo govornega nastopa s posnetkom ter kriteriji ocenjevanja.

Po predstavitvi navodil in kriterijev skupaj z dijaki določim datume izvedbe govornega nastopa. V dosedanji praksi se je izkazalo, da je najboljši mesec za to december, saj imajo dijaki dovolj časa, da proučijo izbrano temo, si poiščejo ustrezne vire in literaturo.

2.2 Dejavnosti dijakov pri pripravi govornega nastopa

Dijaki si sami izberejo temo svojega govornega nastopa; izbirajo lahko med vnaprej razpisanimi književnimi ali jezikovnimi temami. Izbiira teme poteka po načelu »kdo prej pride, prej melje«, saj so teme v SU na voljo v dejavnosti Izbira (Slika 1), ki omogoča, da vsako temo izbere le en dijak. Dijaki se zaradi izbire teme na navedeni način kar se da hitro vpišejo v SU predmeta, saj imajo tako na voljo širši nabor tem. Poleg tega ne prihaja do preprirov, kdo si je prej izbral določeno temo. To se je dogajalo, če so si temo izbirali pri uri z vpisom na seznam, ki je krožil po razredu.

Po opravljenem izboru teme dijaki pripravijo osnutek ali načrt obravnave teme ter se dogovorijo za konzultacijo pri učitelju. Na konzultaciji skupaj s posameznim dijakom pregledam njegov osnutek govornega nastopa, ki ga je naložil na ustrezno mesto v SU. Za tem komentiram ustreznost izbrane literature in virov, skupaj z dijakom pa določiva časovnico priprave govornega nastopa in se pogovoriva o izvedbi njegove predstavitve (Slika 5). S tem sledim načelom formativnega spremljanja dejavnosti dijakov pri pripravi govornega nastopa in jim omogočam aktivno soustvarjanje učnega procesa. Pri tem poskrbim, da dijaki upoštevajo bralno strategijo VŽN (V – Kaj že vem?, Ž – Kaj želim izvedeti?, N – Kaj sem se že naučil/-a?) (Brodnik, 2015). Ta se je izkazala za dobro motivacijo pri načrtovanju govornega nastopa dijakov, saj dijaki začnejo razmišljati o izbrani temi govornega nastopa s stališča svojega predhodno usvojenega znanja oz. priklica.

Naslov govornega nastopa: _____
Vsak dijak si sam izbere temo za GN in ga v skladu z danimi navodili tudi pripravi.

Ime in priimek dijaka/dijakinje: _____, **podpis** _____

Načrt priprave govornega nastopa po korakih:

- na kratko opiši, kako bo potekalo delo;
- kaj boš povedal v predstavitvi oz. na posnetku, ki bo jedrni del predstavitve;
- predstavi, kaj bo obsegal učni list za sošolce oz. kaj bo vsebovala i-naloga;

Iskanje virov in literature (tudi navajanje):

- literaturo in vire navajaj v skladu z danimi navodili,
- poišči vsaj en knjižni vir,
- za konzultacijo pojasni izbor virov in literature.

Predvidene konzultacije pri prof. slovenščine: _____
Datum izvedbe GN: _____. _____. 2022 (datum se določi v dogovoru s prof. slovenščine po opravljenih konzultacijah pri profesorici).
Osnutek je potrebno oddati kot Wordov dokument v SU pred konzultacijo pri profesorici.

Slika 5. Smernice za pripravo osnutka govornega nastopa.

Dijaki nato pripravijo predstavitev v oblaku; tj. v Preziju, Emazu ali v Canvi. Poleg slovnične in pravopisne ustreznosti zapisa morajo pri predstavitvi paziti tudi na ustreznost predstavitve in vse harmonično povezati v koherentno celoto. Zapis na e-prosojnicah ne sme biti preobsežen, velikost pisave mora biti dovolj velika (vsaj 24), da je predstavitev berljiva tudi iz zadnjih vrst učilnice. Poleg tega morajo dijaki izbrati ustrezno ozadje predstavitve oz. barve, da bo predstavitev tudi na projekciji berljiva in dobro vidna vsem poslušalcem ter opazovalcem govornega nastopa. Na koncu predstavitve morajo dijaki navesti vire in literaturo, v skladu z danimi navodili v SU (Slika 5).

2.2.1 Objava učnega lista in predstavitve govornega nastopa

Upoštevajoč vnaprej dane kriterije ocenjevanja znanja, dijaki na ustreznem mestu v SU objavijo povezavo do svoje predstavitve v oblaku vsaj dva dni pred datumom, ki je določen za ocenjevanje govornega nastopa. Poleg povezave objavijo tudi učni list z vprašanji za sošolce oz. dostop do i-naloge. Oboje naložijo v SU v dejavnost Forum (Slika 6), ki omogoča dostop do gradiv vsem sodelujočim/

vpisanim dijakom v SU predmeta, saj je namen, da si te predstavitve sošolci lahko ogledajo oz. jih uporabijo pri učenju redne snovi s področja jezika oz. književnosti do konca šolskega leta.

 Govorni nastopi dijakov, predstavitve

Omejeno Ni na voljo, razen če:

- Ti pripadaš skupini v **1. A**
- Pripadate **1. A**

Govorni nastopi dijakov, predstavitve

Potem ko prebereš gradivo in pripraviš učni list/l-nalogi ter predstavitev za svoj govorni nastop v preziju/emazu, oboje oddaš tukaj.

POZORILLO: odpreš le en forum, UL (lahko tudi delujočo povezavo na l-nalogi) in delujočo povezavo z javnim dostopom na svojo predstavitev naložiš/prilepiš najmanj 2 dni pred nastopom.

Uspešno delo.

Povezava do predstavitve: <https://www.emaze.com/@ALOLRIIFQ/grki-in-rimljani>

 Vprašanja za govorni nastop.docx

Slika 6. Forum v SU z navodili in naloženo povezavo do govornega nastopa.

Pri objavi morajo paziti, da je povezava do predstavitve v oblaku (lahko tudi s posnetim jedrnim delom govornega nastopa) javno dostopna, saj sicer sodelujoči v SU do predstavitve ne morejo dostopati, objava pa ne bo dosegla namena in trajne vrednosti.

3 Ocenjevanje govornega nastopa

Dijaki predstavijo svoj govorni nastop na dogovorjeni datum, za predstavitev imajo na voljo 10 minut. Med govornim nastopom ocenjujem izvedbo nastopa. V opazovanje in vrednotenje govornega nastopa so aktivno vključeni tudi ostali dijaki, saj so vsi že od začetka šolskega leta seznanjeni s kriteriji ocenjevanja ter vsebinskimi navodili za posamezni nastop.

3.1 Vrednotenje dijakov

Dijaki, ki spremljajo govorni nastop sošolca/sošolke, so razdeljeni v tri skupine. Vsaka izmed skupin opazuje svoj del govornega nastopa, ki se ga ocenjuje:

- 1. skupina opazuje govor, zbornu izreko ter nebesedni jezik dijaka (neverbalna komunikacija);
- 2. skupina opazuje projicirano predstavitev v oblaku ob govornem nastopu (ali dijakov govorni nastop sledi predstavitvi, ali je zapis predstavitve slovnično in pravopisno ustrezen);
- 3. skupina spremlja vsebino govornega nastopa (ali vsebuje vse zahtevane elemente iz navodil za pripravo govornega nastopa).

Po končanem govornem nastopu sošolci odgovorijo na zastavljena vprašanja, ki so jih za njih pripravili nastopajoči dijaki. Zaradi pripravljenih vprašanj so dijaki v razredu motivirani za poslušanje govornega nastopa. Vsak nastopajoči mora za sošolce pripraviti deset vprašanj. Lahko jih objavi kot Wordov dokument v SU (Slika 6) ali pa pripravi vprašanja v interaktivni obliki (npr. Kahoot, Quizlet)⁵. Slednji način je pri dijakih najbolj zaželen, saj lahko med poukom uporabijo svoje telefone, pa čeprav le za namen učenja.

Pri vrednotenju govornega nastopa sošolca dijaki izpostavijo in pojasnijo, kaj je bilo v govornem nastopu dobro in tudi zakaj. Nato opozorijo na pomanjkljivosti in izboljšave na podlagi danih kriterijev. Tukaj so dijaki postavljeni v vlogo kritičnega prijatelja, saj znajo pohvaliti dobro izvedbo govornega nastopa ter tudi predlagati izboljšave. Vsi dijaki se namreč zavedajo, da je govorni nastop večšina, ki jo lahko uporabijo in jo bodo uporabili tudi pri drugih predmetih v gimnaziji. Praksa namreč kaže, da dijaki pripravljajo svoje govorne nastope tudi pri drugih predmetih na podoben način, kot se ga naučijo pri slovenščini v 1. letniku.

3.2 Učiteljevo ocenjevanje govornega nastopa

Na ocenjevanje govornega nastopa se pripravim vnaprej, saj morajo glede na zahteve za pripravo predstavitve govornega nastopa dijaki svojo predstavitev z vprašanji (Wordov dokument ali povezavo do interaktivne oblike vprašanj/nalog) naložiti vsaj dva dni pred svojim

⁵ Aplikaciji, ki omogočata enostavno pripravo vprašanj za preverjanje znanja preko telefonov. Ker je uporaba telefonov pri uri sicer prepovedana, so navdušeni, če jih lahko uporabijo.

govornim nastopom. Tako lahko pregledam, ali je dostop do predstavitve v SU javen, vsebina predstavitve v skladu s smernicami za pripravo govornega nastopa, zapis na e-prosojnicah predstavitve v oblaku pa slovnično in pravopisno ustrezen. Tako se med govornim nastopom dijaka osredotočim na pravorečno ustreznost, na nebesedni jezik ter na koherentnost same izvedbe. Svoje ugotovitve si zapisujem na ocenjevalni obrazec (Slika 7), ki omogoča hiter zapis ugotovitev ocenjevalca govornega nastopa in tako lažje oblikovanje končne ocene nastopa na podlagi vnaprej znanih kriterijev ocenjevanja.

Podatki o izvedbi govornega nastopa:

Ime in priimek: _____

Naslov govornega nastopa: _____

Datum izvedbe: _____ . _____ . 2022/2023

Ocena: 1 2 3 4 5

Vsebina govornega nastopa	Predstavitev	Jezik in slog govornega nastopa

Lestvica ocenjevanja govornega nastopa:
 0–10 = nzd (1)
 11–13 = zd (2)
 14–16 = db (3)
 17–18 = pdb (4)
 19–20 = odl (5)

Slika 7. Učiteljev ocenjevalni obrazec govornega nastopa.

4 Zaključek

Ustrezno vrednotenje oz. ocenjevanje govornega nastopa dijakov s predstavitvijo je pomemben del izobraževanja, saj je urjenje te veščine ne le del ocenjevanja pri slovenščini od 1. do 4. letnika, ampak tudi pri drugih predmetih. Dijake prvih letnikov z ustreznimi navodili in danimi kriteriji tako opolnomočim, da razvijajo večšino učinkovitega govornega nastopanja, se zavedajo pomembnosti pravilne in zborne izreke v predstavitvi ter pomembnosti upoštevanja pravopisnih in slovničnih pravil pri tvorjenju govornih in zapisanih besedil (predloga govornega nastopa). Dijaki večšine (predstavitev v oblaku) in spretnost učinkovitega govornega nastopanja, s katerimi so se seznanili pri slovenščini v 1. letniku, uporabljajo pri pripravi govornih nastopov, referatov, zagovorov seminarskih nalog drugih predmetov. Pomembno je, da se zavedajo odgovornosti javnega nastopanja v zbornem knjižnem jeziku, ki je edina ustrezna zvrst slovenskega jezika, v kateri bodo v prihodnje javno nastopali pred širšo množico ljudi.

5 Literatura

- Brodnik V. (2015). *Formativno spremljanje in vrednotenje znanja in učenja*. Dostopno prek: <http://jazon.zrss.si/formativno-spremljanje-in-vrednotenje-znanja-in-ucenja/> (10. 12. 2022).
- Križaj, M., Bešter Turk, M., Končina, M., Bavdek, M., Poznanovič, M., Ambrož, D. in Židan, S. (2018). *Na pragu besedila 2 – izdaja s plusom*. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
- Pavlič M. (2020). *Mimika v slovenskem znakovnem jeziku: slovarska, skladijska in prozodična*. Dostopno prek: <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/view/185/283/4887> (20. 12. 2022).
- Petek T. (2014). Didaktični model razvijanja zmožnosti javnega govornega nastopanja. *Jezikoslovni zapiski*, 20(2), 143–161. Dostopno prek: file:///D:/Users/kosmam/Documents/Moji%20Dokument/Maja2022_2023/Projekt/OJSAdmin,+Toma%C5%BE+Petek+Didakti%C4%8Dni+model+razvijanja+zmo%C5%BE+osti.pdf (3. 1. 2023).

- Pulko, S. (2020). *Poučevanje govora v učnih načrtih za osnovno šolo, srednje šole in gimnazije*. Dostopno prek: <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/view/185/283/4867> (18. 12. 2022).
- Učni načrt slovenščina*. Splošna, klasična in strokovna gimnazija. (2008). Dostop prek: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf (10. 1. 2023).
- Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj. Kažipot*. (2022). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana. Dostop prek: https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/VITR_za_2030-1.pdf (15. 12. 2022).